

Notat
om
tilvalg af konfiskationsdirektivet

1. Baggrund

I Stockholm-programmet opfordres medlemsstaterne og Kommissionen til at gøre konfiskation af aktiver fra kriminelle forhold mere effektiv og forstærke samarbejdet mellem inddrivelsesmyndigheder.

I juni 2010 vedtog Rådet konklusioner om konfiskation og inddrivelse af aktiver, som opfordrer til en mere koordineret indsats mellem medlemsstaterne for at sikre en mere effektiv og konsekvent konfiskation af aktiver fra kriminelle forhold.

Europa-Parlamentet vedtog i oktober 2011 en initiativbetænkning om organiseret kriminalitet, hvori Kommissionen opfordres til at foreslå ny lovgivning om konfiskation hurtigst muligt.

På den baggrund fremsatte Kommissionen den 12. marts 2012 et forslag til direktiv om minimumsregler for medlemsstaterne med hensyn til indefrysning og konfiskation af aktiver fra kriminelle forhold.

Direktivet blev vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet den 3. april som direktiv nr. 2014/42/EU om indefrysning og konfiskation af redskaber og udbytte fra strafbart forhold i Den Europæiske Union (konfiskationsdirektivet).

Direktivet blev vedtaget med hjemmel i Traktatens tredje del, afsnit V, artikel 82, stk. 2, og artikel 83, stk. 1.

Ifølge artikel 1 i protokollen om Danmarks stilling deltager Danmark ikke i Rådets vedtagelse af foranstaltninger, der foreslås i henhold til Traktatens tredje del, afsnit V, og ifølge protokollens

artikel 2 er ingen af de foranstaltninger, der er vedtaget i henhold til Traktatens tredje del, afsnit V, bindende for Danmark, ligesom de ikke finder anvendelse i Danmark ("retsforbeholdet").

Direktivet erstatter Rådets fælles aktion 98/699/RIA og visse bestemmelser i Rådets rammeafgørelse 2001/500/RIA og Rådets rammeafgørelse 2005/212/RIA.

Direktivet indeholder ikke regler om gensidig anerkendelse. Danmark kan således allerede – uanset retsforbeholdet – ensidigt vælge at gennemføre regler svarende til direktivet.

2. Konfiskationsdirektivet og dansk ret

2.1. Formål

Artikel 1 angår direktivets formål. Det følger af bestemmelsen, at direktivet fastsætter mindsteregler for indefrysning af formuegoder med henblik på eventuel efterfølgende konfiskation og for konfiskation af formuegoder i straffesager.

Det følger af direktivets artikel 1, stk. 2, at direktivet ikke berører de procedurer, som medlemsstaterne kan anvende til at foretage konfiskation.

Der er således tale om et minimumsdirektiv, og medlemsstaterne kan derfor bl.a. vælge, selv at fastsætte regler, der giver adgang til indefrysning (beslaglæggelse) og konfiskation i videre omfang, end direktivet kræver.

Bestemmelsen indeholder ikke i sig selv forpligtelser for medlemsstaterne og giver således ikke anledning til lovgivningsmæssige overvejelser.

2.2. Definitioner

Artikel 2 definerer udtrykkene "udbytte", "formuegoder", "redskaber", "konfiskation", "indefrysning" og "strafbar handling".

Ved ”*udbytte*” forstås enhver økonomisk fordel, der direkte eller indirekte stammer fra en strafbar handling. Udbytte kan bestå af alle former for formuegoder og omfatter efterfølgende geninvestering eller omdannelse af direkte udbytte og eventuelle fordele af økonomisk værdi.

Ved ”*formuegoder*” forstås alle formuegoder af enhver art – dvs. rørlige eller urørlige formuegoder, fast ejendom eller løsøre samt juridiske dokumenter eller papirer, der beviser adkomst til eller rettigheder over formuegoder.

Ved ”*redskaber*” forstås enhver form for formuegode, der anvendes eller påtænkes anvendt på en hvilken som helst måde til, helt eller delvist, at begå en eller flere strafbare handlinger.

Ved ”*konfiskation*” forstås en endelig berøvelse af formuegoder pålagt af retten i forbindelse med en strafbar handling.

Ved ”*indefrysning*” forstås en midlertidig foranstaltning med henblik på at forhindre overførsel, destruktion, omdannelse, afhændelse eller flytning af formuegoder eller midlertidig opbevaring eller kontrol med formuegoder.

Ved en ”*strafbar handling*” forstås en lovovertrædelse, der er omfattet af direktivets artikel 3.

Bestemmelsen indeholder ikke i sig selv forpligtelser for medlemsstaterne. De enkelte definitioner vil blive gennemgået nærmere i forbindelse med gennemgangen af artikel 4 og artikel 7, jf. nedenfor under pkt. 2.4 og pkt. 2.7.

Et tilvalg af direktivet vurderes ikke umiddelbart at nødvendiggøre, at visse af definitionerne indarbejdes i straffeloven eller eventuelt i bemærkningerne til de relevante bestemmelser.

2.3. *Anvendelsesområde*

Artikel 3 angiver konfiskationsdirektivets anvendelsesområde. Anvendelsesområdet er begrænset til visse former for kriminalitet. Direktivet finder således anvendelse på strafbare handlinger, som er omfattet af følgende retsakter:

- a) Konventionen udarbejdet på grundlag af artikel K.3, stk. 2, litra c), i traktaten om Den Europæiske Union, om bekæmpelse af bestikkelse, som involverer tjenestemænd ved De Europæiske Fællesskaber eller i Den Europæiske Unions medlemsstater (konventionen om bekæmpelse af bestikkelse, som involverer tjenestemænd)
- b) Rådets rammeafgørelse 2000/383/RIA af 29. maj 2000 om styrkelse af beskyttelsen mod falskmøntneri, ved hjælp af strafferetlige og andre sanktioner, i forbindelse med indførelse af euroen
- c) Rådets rammeafgørelse 2001/413/RIA af 28. maj 2001 om bekæmpelse af svig og forfalskning i forbindelse med andre betalingsmidler end kontanter
- d) Rådets rammeafgørelse 2001/500/RIA af 26. juni 2001 om hvidvaskning af penge, identifikation, opsporing, indefrysning eller beslaglæggelse og konfiskation af redskaber og udbytte fra strafbart forhold
- e) Rådets rammeafgørelse 2002/475/RIA af 13. juni 2002 om bekæmpelse af terrorisme
- f) Rådets rammeafgørelse 2003/568/RIA af 22. juli 2003 om bekæmpelse af bestikkelse i den private sektor
- g) Rådets rammeafgørelse 2004/757/RIA af 25. oktober 2004 om fastsættelse af mindsteregler for gerningsindholdet i strafbare handlinger i forbindelse med ulovlig narkotikahandel og straffene herfor
- h) Rådets rammeafgørelse 2008/841/RIA af 24. oktober 2008 om bekæmpelse af organiseret kriminalitet
- i) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/36/EU af 5. april 2011 om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel og beskyttelse af ofre herfor, og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2002/629/RIA

- j) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/93/EU af 13. december 2011 om bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2004/68/RIA
- k) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/40/EU af 12. august 2013 om angreb på informationssystemer og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2005/222/RIA
- l) Andre retlige instrumenter, hvis disse specifikt fastsætter, at konfiskationsdirektivet finder anvendelse på de strafbare handlinger deri.

Bestemmelsen indeholder ikke i sig selv forpligtelser for medlemsstaterne og giver således ikke anledning til lovgivningsmæssige overvejelser.

Det bemærkes, at i dansk ret er adgangen til at foretage beslaglæggelse (indefrysning) og konfiskation som udgangspunkt ikke begrænset til bestemte strafbare handlinger. Der er i dansk ret således adgang til at foretage beslaglæggelse og konfiskation i forbindelse med alle strafbare handlinger, hvis de almindelige betingelser for at foretage beslaglæggelse og konfiskation er opfyldt.

2.4. Konfiskation

Artikel 4, stk. 1, forpligter medlemsstaterne til at træffe de nødvendige foranstaltninger med henblik på at sikre, at der kan ske hel eller delvis konfiskation af redskaber og udbytte eller formuegoder, hvis værdi svarer til de redskaber eller dette udbytte, når der er sket endelig domfældelse for en strafbar handling, herunder som resultat af retshandlinger, hvor den tiltalte er udeblevet.

I dansk ret er begreberne konfiskation, redskab, udbytte og formuegode bl.a. afgrænset i Straffelovrådets betænkning nr. 355 fra 1964 om konfiskation, som lov nr. 212 af 4. juni 1965 om ændring i borgerlig straffelov (Konfiskation, fuldbyrdelse af frihedsstraf m.v.) bygger på. Efter dansk ret defineres ”konfiskation” som en ved dom varig inddrivelse af udbytte, genstande eller formuegoder til fordel for statskassen som følge af en strafbar handling. Ved ”redskaber” forstås

enhver form for genstand, herunder genstande, der er brugt eller bestemt til at bruges ved en strafbar handling (redskaber). Ved ”udbytte” forstås det oprindelige udbytte, dvs. enhver form for genstande – herunder penge – der er indvundet umiddelbart ved det strafbare forhold, eller, hvis det oprindelige udbytte er forbrugt, et beløb, der svarer hertil, eller indirekte udbytte, hvis det har en så nær sammenhæng med den strafbare handling, at det bør konfiskeres, f.eks. renteindtægter. Ved ”formuegode” forstås formuegoder af enhver art. Definitionerne vurderes på den baggrund indholdsmæssigt at svare til definitionerne i direktivet.

Adgangen til at foretage konfiskation er i dansk ret reguleret i straffelovens §§ 75-77 a. Udbyttet ved en strafbar handling eller et hertil svarende beløb kan helt eller delvist konfiskeres, jf. straffelovens § 75, stk. 1. Genstande, der har været brugt eller bestemt til at bruges ved en strafbar handling, genstande, der er frembragt ved en strafbar handling, eller genstande med hensyn til hvilke, der i øvrigt er begået en strafbar handling, kan konfiskeres, såfremt det må anses for påkrævet for at forebygge yderligere lovovertrædelser, eller særlige omstændigheder i øvrigt taler derfor, jf. straffelovens § 75, stk. 2. Adgangen til at foretage konfiskation af genstande vurderes således at opfylde direktivets krav om adgang til at foretage konfiskation af redskaber som defineret i artikel 2.

I stedet for konfiskation efter § 75, stk. 2, kan der konfiskeres et beløb svarende til genstandens værdi eller en del heraf, jf. § 75, stk. 3.

Efter retsplejelovens § 855, stk. 3, kan en hovedforhandling fremmes til dom i tiltaltes fravær, hvis retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig (udeblivelsesdom), bl.a. når tiltalte er undveget, efter at anklageskriftet er blevet forkyndt, når tiltalte efter at have været mødt ved sagens begyndelse har forladt retten uden tilladelse, når der under sagen alene er spørgsmål om konfiskation, og den tiltalte har givet samtykke til gennemførelse af sagens hovedforhandling, eller når tiltalte ikke idømmes højere straf end bl.a. konfiskation. En udeblivelsesdom kan indeholde en afgørelse om konfiskation efter straffelovens §§ 75-77a.

Dansk ret vurderes på den baggrund at være i overensstemmelse med direktivets artikel 4, stk. 1.

Artikel 4, stk. 2, angår konfiskation, som ikke sker i forbindelse med domfældelse. Bestemmelsen forpligter medlemsstaterne til, når det ikke er muligt at foretage konfiskation efter artikel 4, stk. 1 – i det mindste hvor hindringen er et resultat af den mistænkte eller sigtedes sygdom eller forsvinden – at træffe de nødvendige foranstaltninger til at sikre konfiskation af redskaber og udbytte i tilfælde, hvor der er indledt en straffesag, og en sådan straffesag kunne have ført til domfældelse.

Det følger af præambelbetragtning nr. 15, at i tilfælde af tiltaltes sygdom eller forsvinden vil eksistensen af retsforhandlinger i medlemsstaterne, hvor den tiltalte er udeblevet, være tilstrækkelig til opfyldelse af forpligtelsen. Efter præambelbetragtning nr. 16, forstås ved sygdom det forhold, at en person er ude af stand til at deltage i straffesagen i en længere periode, hvorved sagen ikke kan fortsætte på normale vilkår.

I dansk ret træffes afgørelser om konfiskation ved dom, normalt sammen med dommen i straffesagen. Den tiltalte i en straffesag har som udgangspunkt både ret og pligt til at være til stede under hele hovedforhandlingen i straffesagen, jf. retsplejelovens § 853.

Hvis den tiltalte er syg, er det retten, som afgør, om en lægeerklæring konkret udgør den nødvendige dokumentation for lovligt forfald. Hvis den tiltalte har lovligt forfald, vil retten som altovervejende hovedregel udsætte retsmødet.

Hvis en tiltalt, der er lovligt indkaldt til et retsmøde, udebliver uden oplyst lovligt forfald (f.eks. dokumenteret sygdom), vil retten normalt bestemme, at han eller hun skal anholdes til det næste retsmøde i sagen, jf. retsplejelovens § 757.

Udebliver en tiltalt, der ikke har lovligt forfald, ved begyndelsen eller i løbet af hovedforhandlingen, og kan den pågældende ikke straks bringes til stede, skal sagen ifølge § 855, stk. 1, udsættes, medmindre retten beslutter at fremme hovedforhandlingen og afsige dom i tiltaltes fravær (udeblivelsesdom).

Efter § 855, stk. 3, kan en hovedforhandling i en række tilfælde fremmes til dom i tiltaltes fravær (udeblivelsesdom), hvis retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig for behandlingen af sagen. Dette kan bl.a. ske, når tiltalte er undvejet, efter at anklageskriftet er forkyndt, når tiltalte

efter at have været mødt ved sagens begyndelse har forladt retten uden tilladelse, når der under sagen alene er spørgsmål om konfiskation, og den tiltalte har givet samtykke til gennemførelse af sagens hovedforhandling, eller når tiltalte ikke idømmes højere straf end ubetinget fængsel i 3 måneder eller visse andre retsfølger, herunder konfiskation. Afsiger retten udeblivelsesdom, kan denne – udelukkende eller ud over dommen i selve straffesagen – indeholde en afgørelse om konfiskation efter straffelovens §§ 75-77 a. Det er en betingelse for at afsige udeblivelsesdom, at retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse under hovedforhandlingen nødvendig.

Udbytte efter straffelovens § 75, stk. 1, kan konfiskeres, selv om den person, der har begået den strafbare handling, er afgået ved døden.

Herudover er det efter dansk ret ikke muligt at foretage konfiskation, som ikke sker i forbindelse med domfældelse, f.eks. ved tiltaltes længerevarende sygdom eller forsvinden.

Det bemærkes, at i straffesager, hvor anklagemyndigheden har nedlagt påstand om konfiskation, men hvor det ikke er muligt at gennemføre sagen, f.eks. på grund af tiltaltes sygdom eller forsvinden, er der mulighed for at foretage beslaglæggelse – f.eks. til sikring af konfiskation – hvis betingelserne herfor er opfyldt, jf. retsplejelovens § 801, stk. 1, nr. 2.

Direktivets artikel 4, stk. 2, anvender udtrykket mistænkt eller sigtet, i forhold til hvornår det skal være muligt at foretage konfiskation i tilfælde af sygdom eller forsvinden. Der henvises i øvrigt til forståelsen af udtrykkene mistænkt og sigtet i bl.a. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2010/64/EU af 20. oktober 2010 om retten til tolke- og oversætterbistand i straffesager, og direktiv nr. 2012/13/EU af 22. maj 2012 om ret til information under straffesager, jf. notaterne om tilvalg af disse direktiver. Det fremgår imidlertid udtrykkeligt at præambelbetragtning nr. 15, at det vil være tilstrækkeligt til at opfylde forpligtelsen efter artikel 4, stk. 2., at der eksisterer adgang til at afsige udeblivelsesdom, når en tiltalt er udeblevet. Endvidere nævnes det udtrykkeligt, at der skal være indledt en straffesag, før forpligtelsen til at foretage konfiskation indtræder. Det vurderes på den baggrund, at det – uanset at der i bestemmelsen bruges udtrykkene mistænkt og sigtet – er tilstrækkeligt til at opfylde forpligtelsen, hvis der i dansk ret er mulighed for at afsige udeblivelsesdom i tilfælde af en tiltaltes udeblivelse pga. længerevarende sygdom eller forsvinden.

Straffesager anses efter dansk ret for indledt ved retten, når anklagemyndigheden indleverer et anklageskrift til retten, jf. retsplejelovens § 835, stk. 1. Den sigtede i sagen får fra dette tidspunkt status af tiltalt. Anklagemyndigheden skal forkynde anklageskriftet for den tiltalte straks efter indledning af sagen, jf. retsplejelovens § 835, stk. 2. Hvis den tiltalte forsvinder, før anklagemyndigheden har foretaget forkyndelse, indeholder retsplejelovens § 157, stk. 2, mulighed for post- eller stævningsmandsforkyndelse f.eks. for et andet medlem af husstanden på tiltaltes bopæl, en udlejer, en ansat på en institution eller på tiltaltes arbejdsplads. Hvis den tiltalte ikke har kendt bopæl eller opholdssted i Danmark, eller hvis en fremmed myndighed nægter eller undlader at efterkomme en anmodning om forkyndelse, kan forkyndelsen foretages i Statstidende, jf. retsplejelovens § 159. En forkyndelse, der opfylder betingelserne i retsplejeloven, er gyldig, selvom meddelelsen ikke er kommet den tiltalte til kundskab, jf. retsplejelovens § 163.

Det vurderes, at tidspunktet for straffesagens indledning efter dansk ret må forstås på samme måde som tidspunktet for straffesagens indledning i artikel 4, stk. 2, da bestemmelsen angiver, at sagen ville kunne have ført til domfældelse, hvilket kræver, at sagen er indledt ved retten. Herudover angives det i præambelbetragtning nr. 15, at det er ”tiltalte”, der er forsvundet eller fraværende på grund af sygdom. Det vurderes ligeledes, at ”forsvinden” efter direktivet svarer til ”undvejet” efter retsplejelovens § 855, stk. 3, nr. 1. Det vurderes på den baggrund, at direktivet ikke forpligter til, at der skal kunne ske konfiskation hos en person, der er syg eller forsvundet, før der er rejst tiltale.

Hvis retten har afsagt udeblivelsesdom, f.eks. i et tilfælde, hvor der var hjemmel hertil, fordi der ikke kunne idømmes højere straf end ubetinget fængsel i 3 måneder eller andre retsfølger, herunder konfiskation, kan den domfældte inden 4 uger fra dommens forkyndelse begære sagen genoptaget til ny forhandling, jf. retsplejelovens § 987, stk. 3.

Direktivets artikel 4, stk. 2, betyder, at det ved et tilvalg af direktivet skal overvejes nærmere, om der i dansk ret skal indføres adgang til at foretage konfiskation i sager, der er omfattet af direktivet – dvs. f.eks. sager om terrorisme, menneskehandel, seksuel udnyttelse af kvinder og børn, narkotikakriminalitet, hvidvaskning, korruption, forfalskning af betalingsmidler og organiseret kriminalitet – hvor der er rejst tiltale i en straffesag, der ikke kan gennemføres på grund af tiltaltes sygdom (det vil sige, selv om tiltalte har lovligt forfald), hvorved straffesagen over en længere periode ikke kan gennemføres. Dette giver anledning til retssikkerhedsmæssige betænkeligheder,

idet der vil være tale om uden tiltaltes tilstedeværelse alene med det formål at sikre konfiskation at fremme en sag og foretage fuldstændig bevisførelse og bevisbedømmelse, hvor der ud over konfiskationen efterfølgende på samme grundlag vil kunne blive tale om at udmåle en streng straf over for den pågældende.

Adgangen til at foretage konfiskation i sådanne tilfælde kan efter nærmere overvejelser indføres ved at udvide adgangen til at afsige udeblivelsesdom i de omfattede sager. Det vil kunne overvejes nærmere, om det eventuelt er muligt og hensigtsmæssigt at begrænse udvidelsen til kun at angå konfiskationspåstanden i sagen. I denne forbindelse bør adgangen til at få en sag genoptaget, hvor der er afsagt dom om konfiskation i en udeblivelsesdom, hvor tiltalte havde lovligt forfald, ligeledes overvejes nærmere.

Da det, som ovenfor nævnt, i tilfælde, hvor straffesagen ikke kan gennemføres, fordi tiltalte har lovligt forfald på grund af sygdom, vil være muligt at foretage beslaglæggelse efter de almindelige regler med henblik på senere konfiskation, kunne det ved et tilvalg af direktivet overvejes nærmere, om det vil være tilstrækkeligt at sikre, at beslaglæggelse i alle tilfælde kan opretholdes, indtil konfiskation kan gennemføres, eller indtil den tiltalte afgår ved døden, i hvilket tilfælde der er mulighed for at foretage udbyttekonfiskation, jf. straffelovens § 75, stk. 1, jf. § 76, stk. 5. Det bemærkes, at beslaglæggelse efter gældende ret kan opretholdes til sagen er endelig afsluttet ved dom, påtaleopgivelse eller tiltalefrafald. En sådan løsning vurderes imidlertid på det foreliggende grundlag umiddelbart næppe at være tilstrækkelig til fuld tilstrækkelig implementering af direktivet.

2.5. Udvidet konfiskation (formuekonfiskation)

Artikel 5 forpligter medlemsstaterne til at træffe de nødvendige foranstaltninger med henblik på at sikre, at der kan ske hel eller delvis konfiskation af formuegoder, der tilhører en person, som er dømt for en strafbar handling, som direkte eller indirekte vil kunne give anledning til økonomiske fordele, når retten på grundlag af sagens omstændigheder, herunder de specifikke forhold og det tilgængelige bevismateriale, som f.eks. at formuegodets værdi ikke svarer til den dømte persons lovlige indkomst, finder det godtgjort, at det omhandlede formuegode stammer fra strafbar adfærd (udvidet konfiskation).

Stk. 2 angiver, for hvilke strafbare handlinger der som minimum skal være adgang til at foretage udvidet konfiskation. Det gælder således for følgende handlinger:

- a) aktiv og passiv bestikkelse i den private sektor, jf. artikel 2 i rammeafgørelse 2003/568/RIA, samt aktiv og passiv bestikkelse, der involverer tjenestemænd i EU-institutionerne eller medlemsstaterne, jf. henholdsvis artikel 2 og 3 i konventionen om bekæmpelse af bestikkelse, som involverer tjenestemænd
- b) strafbare handlinger med forbindelse til deltagelse i en kriminel organisation, jf. artikel 2 i rammeafgørelse 2008/841/RIA, i det mindste i tilfælde hvor den strafbare handling har ført til økonomiske fordele
- c) at få et barn til eller rekruttere det til at deltage i pornografiske optrædener, eller drage fordel af eller på anden måde udnytte et barn til sådanne formål, hvis barnet endnu ikke har nået den seksuelle lavalder, jf. artikel 4, stk. 2, i direktiv 2011/93/EU, distribution, udbredelse eller transmission af børnepornografi, jf. artikel 5, stk. 4, i nævnte direktiv, udbydelse, levering eller tilrådighedsstillelse af børnepornografi, jf. artikel 5, stk. 5, i nævnte direktiv, fremstilling af børnepornografi, jf. artikel 5, stk. 6, i nævnte direktiv
- d) ulovligt indgreb i informationssystemer og ulovligt indgreb i data, jf. henholdsvis artikel 4 og 5 i direktiv 2013/40/EU, når et betydeligt antal informationssystemer er blevet berørt gennem anvendelsen af et af værktøjerne, jf. artikel 7 i nævnte direktiv, og disse hovedsagelig er beregnet eller tilpasset til dette formål; bevidst at fremstille, sælge, erhverve med henblik på brug, importere, distribuere eller på anden måde stille værktøjer til rådighed, der anvendes til at begå strafbare handlinger, i det mindste i grovere tilfælde, jf. artikel 7 i nævnte direktiv
- e) en strafbar handling, der i overensstemmelse med direktivets anvendelsesområde (instrumenter angivet i direktivets artikel 3), medfører frihedsstraf af en maksimal varighed på mindst 4 år – eller hvis det pågældende instrument ikke indeholder en strafferamme i overensstemmelse med national ret,

I dansk ret kan der foretages hel eller delvis konfiskation af formuegoder, der tilhører en person, som findes skyldig i en strafbar handling, når handlingen er af en sådan karakter, at den kan give et betydeligt udbytte (udvidet konfiskation), og den kan straffes med fængsel i mindst 6 år eller er en overtrædelse af lov om euforiserende stoffer, jf. straffelovens § 76 a, stk. 1. Der kan ikke ske udvidet konfiskation, hvis den pågældende kan sandsynliggøre, at et formuegode er erhvervet på lovlig måde eller for lovligt erhvervede midler, jf. § 76 a, stk. 4.

Ad a) Aktiv og passiv bestikkelse i den private sektor, jf. artikel 2 i rammeafgørelse 2003/568/RIA, er omfattet af straffelovens § 299, stk. 2, der har en strafferamme på 4 års fængsel. Da bestemmelsen ikke indeholder en strafferamme på mindst 6 års fængsel, er det efter gældende ret ikke muligt at foretage udvidet konfiskation.

Aktiv bestikkelse, der involverer tjenestemænd i EU-institutionerne eller medlemsstaterne, jf. artikel 2 og 3 i konventionen om bekæmpelse af bestikkelse, som involverer tjenestemænd, er omfattet af straffelovens § 122, der har en strafferamme på 6 års fængsel. Passiv bestikkelse – dvs. modtagelse af en gave eller anden fordel – er omfattet af straffelovens § 144, der ligeledes har en strafferamme på 6 års fængsel.

Hvis der er tale om aktiv eller passiv bestikkelse, og den strafbare handling generelt vil kunne give et betydeligt udbytte, er der, da bestemmelsen indeholder en strafferamme på 6 års fængsel, efter gældende ret mulighed for at foretage udvidet konfiskation.

Ad b) Ved ”kriminell organisation” i rammeafgørelse 2008/841/RIA forstås en struktureret sammenslutning af en vis varighed bestående af mere end to personer, der handler i forening med henblik på at begå strafbare handlinger, som kan straffes med en frihedsstraf eller en sikkerhedsforanstaltning af en maksimal varighed på mindst fire år eller en strengere straf, for direkte eller indirekte at opnå en økonomisk eller anden materiel fordel.

Efter artikel 2 i rammeafgørelsen skal forskellige handlinger, hvorved en person deltager i en kriminell organisations virksomhed, være strafbare. Alternativt skal handlinger begået af en person bestående i en aftale med en eller flere personer om at udføre en handling, når denne handling,

såfremt den udføres, vil være ensbetydende med, at der begås strafbare handlinger for en kriminel organisation, være strafbare.

Straffeloven indeholder ikke en bestemmelse, som selvstændigt kriminaliserer deltagelse i en kriminel organisation. Det følger imidlertid af straffelovens § 23, at personer, der ved tilskyndelse, råd eller dåd medvirker til at begå lovovertrædelsen, kan straffes for medvirken til en strafbar handling. Det følger videre af straffelovens § 81, nr. 2 og 3, at det ved straffastsættelsen i almindelighed indgår som en skærpende omstændighed, at gerningen er udført af flere i forening, eller at gerningen er særligt planlagt eller led i omfattende kriminalitet.

I praksis kan særligt relevante bestemmelser i forhold til strafbare handlinger begået af en kriminel organisation være straffelovens § 125 a om menneskesmugling under særligt skærpende omstændigheder (strafferamme på 8 års fængsel), §§ 166-167 om pengefalsk (strafferamme på 12 års fængsel), § 171, jf. 172, stk. 2, om dokumentfalsk af særlig grov karakter (strafferamme på 6 års fængsel), § 191 om grov narkotikakriminalitet (strafferamme på 16 års fængsel), § 233 om rufferi (strafferamme på 1-4 års fængsel), § 261, stk. 2, om frihedsberøvelse for vindings skyld (strafferamme på 12 års fængsel), § 276 og §§ 278-283, jf. § 286, om tyveri, underslæb, mandatsvig, afpresning, åger og skyldnersvig af særlig grov beskaffenhed (strafferamme på henholdsvis 6 og 8 års fængsel), § 288 om røveri (strafferamme på 10 års fængsel), § 290, stk. 2, om hæleri af særlig grov beskaffenhed (strafferamme på 6 års fængsel), § 293 a, 2. pkt., om brugstyveri af motorkøretøj under særligt skærpende omstændigheder (strafferamme på 4 års fængsel), § 299 a om industrispionage under særlig skærpende omstændigheder (strafferamme på 6 års fængsel) og § 299 b om ophavsretskrænkelser af særlig grov karakter (strafferamme på 6 års fængsel).

Af de bestemmelser, som kan være særligt relevante i forhold til medvirken til strafbare handlinger begået af en kriminel organisation, har både § 233 om rufferi og § 293 a, 2. pkt., om brugstyveri under ærligt skærpende omstændigheder en strafferamme på 4 års fængsel. Da disse bestemmelser ikke indeholder en strafferamme på mindst 6 års fængsel, er det efter gældende ret ikke muligt at foretage udvidet konfiskation. Det kan ligeledes ikke udelukkes, at andre straffelovsbestemmelser – herunder bestemmelser med en strafferamme på under 6 års fængsel – kan være relevante ved medvirken til strafbare handlinger begået af en kriminel organisation.

Ved et tilvalg af direktivet kan det overvejes nærmere, om straffelovens § 76 a, stk. 2, skal udvides, så det fremgår udtrykkeligt, at der kan foretages udvidet konfiskation ved strafbare handlinger begået af en kriminel organisation defineret som en struktureret sammenslutning af en vis varighed bestående af mere end to personer, der handler i forening med henblik på at begå strafbare handlinger, som kan straffes med en frihedsstraf eller en sikkerhedsforanstaltning af en maksimal varighed på mindst 4 år eller en strengere straf, for direkte eller indirekte at opnå en økonomisk eller anden materiel fordel.

Ad c) At få et barn til eller rekruttere det til at deltage i pornografiske optrædener, eller drage fordel af eller på anden måde udnytte et barn til sådanne formål, hvis barnet endnu ikke har nået den seksuelle lavalder, jf. artikel 4, stk. 2, i direktiv 2011/93/EU, er omfattet af straffelovens § 262 a, stk. 2, om menneskehandel, hvis det sker med henblik på udnyttelse (strafferamme på 10 års fængsel), § 227, stk. 1, om medvirken til, at en person under 18 år deltager i en forestilling med pornografisk optræden (strafferamme på 6 års fængsel), og bl.a. også § 216, stk. 2, § 222 og § 225, jf. § 23, om medvirken til, at et barn under den seksuelle lavalder har et seksuelt forhold til en anden (strafferamme på 12 års fængsel, hvis barnet er under 12 år, eller der er anvendt tvang eller trusler, og ellers 8 års fængsel). Da bestemmelserne indeholder en strafferamme på mindst 6 års fængsel, er det efter gældende ret muligt at foretage udvidet konfiskation, hvis handlingen er af en sådan karakter, at den generelt kan give et betydeligt udbytte.

Distribution, udbredelse eller transmission af børnepornografi, jf. artikel 5, stk. 4, og udbydelse, levering eller tilrådighedsstillelse af børnepornografi, jf. artikel 5, stk. 5, i direktiv 2011/93/EU, er omfattet af straffelovens § 235, der har en strafferamme på 6 års fængsel, hvor der foreligger særligt skærpende omstændigheder. Da bestemmelserne indeholder en strafferamme på mindst 6 års fængsel, er det efter gældende ret muligt at foretage udvidet konfiskation, hvis handlingen er af en sådan karakter, at den generelt kan give et betydeligt udbytte.

Fremstilling af børnepornografi, jf. artikel 5, stk. 6, i direktiv 2011/93/EU, er omfattet af straffelovens § 216, stk. 2, § 222 og § 225, der har en strafferamme på henholdsvis 8 eller 12 års fængsel, jf. ovenfor, straffelovens § 232, der har en strafferamme på 4 års fængsel, eller § 226, der har en strafferamme på 6 års fængsel. Hvis fremstilling af børnepornografi kun straffes som

blufærdighedskrænkelser med en strafferamme på 4 års fængsel, er det efter gældende ret ikke muligt at foretage udvidet konfiskation.

Ad d) Ulovligt indgreb i informationssystemer og ulovligt indgreb i data, jf. henholdsvis artikel 4 og 5 i direktiv 2013/40/EU, når et betydeligt antal informationssystemer er blevet berørt gennem anvendelsen af et af værktøjerne, jf. artikel 7, er omfattet af straffelovens § 193 om omfattende forstyrrelse i driften bl.a. af informationssystemer (strafferamme på 6 års fængsel), § 263, stk. 2, om uberettiget at skaffe sig adgang til en andens oplysninger eller programmer (strafferamme på 1 år og 6 måneders fængsel), § 291, stk. 1 og 2, om hærværk (strafferamme på 6 års fængsel, når hærværket er af betydeligt omfang eller mere systematisk eller organiseret karakter), og § 293, stk. 2, om uberettiget at hindre en andens råden (strafferamme på 2 års fængsel, hvor der er tale om overtrædelser, der er af mere systematisk eller organiseret karakter, eller der i øvrigt foreligger særligt skærpende omstændigheder). Hvis en person skaffer sig uberettiget adgang til en andens oplysninger eller programmer, jf. straffelovens § 263, stk. 2, eller hindrer en andens råden over informationssystemer eller data, jf. straffelovens § 293, stk. 2, er det efter gældende ret ikke muligt at foretage udvidet konfiskation, da strafferammerne er henholdsvis 1 år og 6 måneders fængsel og 2 års fængsel.

Ad e) Det skal i øvrigt være muligt at foretage udvidet konfiskation i forbindelse med alle strafbare handlinger i instrumenterne omfattet af direktivets anvendelsesområde, der har en strafferamme på mindst 4 års fængsel. Hvis instrumenterne ikke indeholder en strafferamme for en strafbar handling, skal det være muligt at foretage udvidet konfiskation i overensstemmelse med dansk ret.

En gennemførelse af direktivet betyder, at der i dansk ret skal indføres adgang til at foretage udvidet konfiskation ved strafbare handlinger i de ovenfor nævnte retsakter, hvor handlingerne er omfattet af strafbestemmelser, der som anført ikke har en strafferamme på mindst 6 års fængsel eller vedrører lov om euforiserende stoffer, samt ved strafbare handlinger, der i øvrigt er omfattet af direktivets anvendelsesområde, jf. artikel 3, med en strafferamme på mindst 4 års fængsel. Ved strafbare handlinger omfattet af direktivets anvendelsesområde, hvor der ikke er angivet en strafferamme, skal der kunne ske konfiskation i overensstemmelse med dansk ret. Da udvidet konfiskation i dansk ret ikke er begrænset til bestemte strafbare handlinger, vurderes denne del af bestemmelsen ikke umiddelbart at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

Ifølge direktivet skal det være muligt at foretage udvidet konfiskation efter direktivet, når den strafbare handling vil kunne give anledning til ”økonomiske fordele”. I dansk ret er det en betingelse, at den strafbare handling er af en sådan karakter, at den generelt kan give et ”betydeligt udbytte”. En gennemførelse af direktivet betyder, at for de strafbare handlinger, der er omfattet af direktivet – bl.a. terrorisme, menneskehandel, seksuel udnyttelse af kvinder og børn, narkotikahandel og hvidvaskning af penge – skal adgangen til at foretage udvidet konfiskation udvides, så der kan foretages udvidet konfiskation, når den strafbare handling har givet anledning til økonomiske fordele og ikke kun et betydeligt udbytte.

En gennemførelse af direktivet vil således betyde, at adgangen til at foretage udvidet konfiskation efter straffelovens § 76 a skal udvides, både for så vidt angår hvilke strafbare handlinger det skal være muligt at foretage udvidet konfiskation ved – f.eks. ved en fravigelse af strafferammekravet på 6 års fængsel, som allerede eksisterer ved narkotikakriminalitet – og for så vidt angår bestemmelsens betingelse om opnåelse af et betydeligt udbytte ved strafbare handlinger omfattet af direktivet. En gennemførelse vil betyde, at udvidet konfiskation skal være mulig ved alle strafbare handlinger, der vedrører bestemmelser i straffeloven, som omfatter de strafbare handlinger i alle de retsakter, som opregnet i direktivets artikel 5. Hvilke lovgivningsmæssige konsekvenser det måtte give anledning til, vil bl.a. afhænge af gennemførelsen af de pågældende retsakter.

2.6. Konfiskation over for tredjemand

Artikel 6 forpligter medlemsstaterne til at træffe de nødvendige foranstaltninger med henblik på at sikre, at der kan ske konfiskation af udbytte eller andre formuegoder, hvis værdi svarer til udbyttet, som af en mistænkt eller sigtet person direkte eller indirekte er overført til tredjemand, eller som er erhvervet af tredjemand, i det mindste hvis disse tredjemænd på grundlag af konkrete oplysninger og omstændigheder, herunder at overførslen eller erhvervelsen skete vederlagsfrit eller mod betaling af et beløb, der var betydeligt lavere end markedsværdien, vidste eller burde have vidst, at formålet med overførslen eller erhvervelsen var at undgå konfiskation.

Stk. 2 angiver, at bestemmelsens stk. 1 ikke berører rettigheder hos tredjemænd, der har handlet i god tro.

I dansk ret er konfiskation hos en tredjemand omfattet af straffelovens § 76, stk. 4. Det følger af bestemmelsen, at har den, som udbyttet umiddelbart er tilfaldet, eller den, der er ansvarlig for en strafbar handling, foretaget dispositioner over udbyttet eller en genstand eller rettigheder herover, kan det overdragne eller dets værdi konfiskeres hos erhververen (tredjemand). Det er en betingelse, at erhververen var bekendt med det overdragnes forbindelse med den strafbare handling eller har udvist grov uagtsomhed i denne henseende, eller hvis det overdragne er sket som gave.

Det er efter bestemmelsen en betingelse for at foretage konfiskation hos tredjemand, at denne var bekendt med eller har udvist *grov uagtsomhed* med hensyn til det overdragnes forbindelse med en strafbar handling – medmindre der er tale om en gave – mens det efter artikel 4, stk. 1, er en betingelse, at tredjemand vidste eller *burde vide*, at formålet var at undgå konfiskation. Kravet i straffelovens § 76, stk. 4, om grov uagtsomhed udtrykker krav om en meget høj grad af uagtsomhed – en hensynsløs ligegyldighed – mens kravet i direktivet efter en almindelig sproglig forståelse omfatter alle grader af uagtsomhed. Ifølge Straffelovrådets betænkning nr. 355 fra 1964 om konfiskation er grov uagtsomhed anvendt for at markere den tilbageholdenhed, der bør udvises med hensyn til konfiskation hos en tredjemand.

En gennemførelse af direktivet vurderes på den baggrund at indebære, at der skal indsættes en hjemmel i straffeloven til at foretage konfiskation hos tredjemand, når denne var bekendt med eller har udvist simpel uagtsomhed med hensyn til det overdragnes forbindelse med en strafbar handling. Udvidelsen kan begrænses til strafbare handlinger omfattet af direktivet.

Det bemærkes, at en person, som uberettiget har modtaget eller skaffet sig selv eller andre del i udbyttet fra en strafbar lovovertrædelse, kan straffes for hæleri, jf. straffelovens § 190. Har en person udvist grov uagtsomhed ved at tilforhandle sig eller på anden lignende måde modtage ting, der er erhvervet ved en berigelsesforbrydelse, kan denne straffes efter straffelovens § 303. Udbytte fra sådanne selvstændige lovovertrædelser vil kunne konfiskeres efter de almindelige regler.

2.7. Indefrysning (beslaglæggelse)

Artikel 7 forpligter medlemsstaterne til at træffe de nødvendige foranstaltninger med henblik på at sikre, at der kan ske indefrysning af formuegode med henblik på en eventuel efterfølgende konfiskation. Foranstaltningerne skal pålægges af en kompetent myndighed, og de skal omfatte øjeblikkelig handling, der skal iværksættes, når det er nødvendigt for at sikre formuegoder.

Stk. 2 angiver, at formuegoder, som en tredjemand er i besiddelse af, skal kunne gøres til genstand for indefrysning foranstaltninger med henblik på en eventuel efterfølgende konfiskation.

Udtrykket indefrysning anvendes ikke i dansk ret. Indefrysning skal efter direktivets artikel 2, nr. 5, forstås som en midlertidig foranstaltning med henblik på at forhindre overførsel, destruktion, omdannelse, afhændelse eller flytning af formuegoder eller midlertidig opbevaring af eller kontrol med formuegoder. Beslaglæggelse er efter dansk ret et straffeprocessuelt tvangsindgreb, hvorved politiet tager genstande eller værdier i sin besiddelse og tilbageholder disse midlertidigt i forbindelse med efterforskningen af en straffesag, jf. Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1223 fra 1991 om beslaglæggelse og edition under efterforskningen, som lov nr. 229 af 21. april 1999 om ændring af retsplejeloven (Beslaglæggelse, edition, fotoforevisning, konfrontation, efterlysning og observation samt prøvesagsordning for advokater m.v.) bygger på. Indefrysning efter direktivet vurderes på den baggrund at svare til beslaglæggelse i dansk ret.

I dansk ret reguleres beslaglæggelse efter reglerne i retsplejelovens kapitel 74 om beslaglæggelse og edition. Der kan ifølge retsplejelovens § 801, stk. 1, nr. 2, bl.a. foretages beslaglæggelse til sikring af konfiskation.

Genstande, gods og formue kan beslaglægges hos en mistænkt efter nærmere angivne regler i retsplejelovens § 802, mens genstande hos en person, der ikke er mistænkt, kan beslaglægges efter nærmere angivne regler i retsplejelovens § 803, stk. 1.

Dansk ret vurderes på denne baggrund at være i overensstemmelse med direktivets artikel 7.

2.8. Retssikkerhedsgarantier

Artikel 8 forpligter medlemsstaterne til at træffe de nødvendige foranstaltninger, for at sikre at personer, der er berørt af foranstaltningerne i direktivet, har adgang til effektive retsmidler og en retfærdig rettergang med henblik på at gøre deres rettigheder gældende.

Stk. 2 angiver, at enhver afgørelse om indefrysning skal meddeles den berørte person så hurtigt som muligt, efter afgørelsen er fuldbyrdet. Meddelelsen skal i det mindste kortfattet begrunde afgørelsen. Meddelelse af afgørelsen kan vente, hvis det er nødvendigt for at undgå, at en strafferetlig efterforskning bringes i fare.

Stk. 3 angiver, at en afgørelse om indefrysning kun må opretholdes, så længe det er nødvendigt for at sikre formuegodet med henblik på en eventuel efterfølgende konfiskation.

Stk. 4 angiver, at medlemsstaterne skal give personer, hvis formuegoder er berørte, mulighed for at gøre indsigelse mod afgørelsen om indefrysning ved domstolene i overensstemmelse med den nationale procedure. Nationale procedurer kan bestemme, at afgørelsen, såfremt den oprindelige afgørelse om indefrysning er truffet af en anden kompetent myndighed, først skal forelægges for en retslig myndighed med henblik på godkendelse eller fornyet prøvelse, før der kan gøres indsigelse mod den ved domstolene.

Stk. 5 angiver, at indefrosne formuegoder, som ikke efterfølgende konfiskeres, straks skal tilbageleveres. Betingelserne eller procedurereglerne for tilbagelevering fastsættes i henhold til national lovgivning.

Stk. 6 forpligter medlemsstaterne til at træffe de nødvendige foranstaltninger, for at sikre at alle afgørelser om konfiskation begrundes, og at afgørelsen meddeles den berørte person, der også skal have mulighed for at gøre indsigelse mod afgørelsen ved domstolene.

Stk. 7 angiver, at personer, hvis formuegoder er berørt af afgørelsen om konfiskation, uden at det berører direktiv 2012/13/EU og direktiv 2013/48/EU, har ret til at få adgang til en advokat under hele konfiskationssagen, hvad angår fastsættelse af udbytte og redskaber med henblik på at gøre deres rettigheder gældende. De berørte personer skal oplyses om, at de har denne ret.

Stk. 8 angiver, at i sager efter artikel 5 om udvidet konfiskation skal den berørte person have en reel mulighed for at anfægte sagens omstændigheder, herunder specifikke forhold og tilgængeligt bevismateriale, på grundlag af hvilke det pågældende formuegode anses som et formuegode, der stammer fra strafbar adfærd.

Stk. 9 angiver, at tredjemænd skal kunne gøre krav på ejerskab eller andre former for ejendomsrettigheder, herunder de i artikel 6 omhandlede tilfælde.

Stk. 10 angiver, at såfremt ofre pga. en strafbar handling har et krav mod en person, der er genstand for en konfiskationsforanstaltning i direktivet, skal medlemsstaterne træffe de nødvendige foranstaltninger til at sikre, at konfiskationsforanstaltningen ikke forhindrer de pågældende ofre i at søge erstatning.

I dansk ret behandles beslaglæggelse efter reglerne i retsplejelovens kapitel 74 om beslaglæggelse og edition. Konfiskation behandles efter retsplejelovens regler for behandling af straffesager.

Afgørelse om beslaglæggelse træffes af domstolene efter politiets begæring, jf. retsplejelovens § 806, stk. 1. Afgørelsen træffes ved kendelse, jf. § 808, stk. 2. I kendelsen skal anføres de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for beslaglæggelse er opfyldt. En kendelse om beslaglæggelse kan til enhver tid omgøres. Hvis indgrebets øjemed ville forspildes, hvis retskendelse skulle afventes, kan politiet træffe beslutning om beslaglæggelse, medmindre der er tale om beslaglæggelse af mistænkt formue, jf. retsplejelovens § 806, stk. 4. Den, hos hvem der beslaglægges, kan efterfølgende kræve, at politiets afgørelse indbringes for retten snarest muligt og senest inden 24 timer.

Det er politiet, der iværksætter beslaglæggelse, jf. retsplejelovens § 807, stk. 1. Foretages beslaglæggelse på grundlag af en kendelse, skal denne på begæring forevises den, som indgrebet retter sig imod. Foretages beslaglæggelse efter politiets beslutning, jf. § 806, stk. 4, skal politiet vejlede den pågældende om adgangen til at få spørgsmålet indbragt for retten.

En kendelse om beslaglæggelse skal ledsages af grunde, jf. retsplejelovens § 218, stk. 1. Efter afsigelse af en kendelse om beslaglæggelse meddeler retten en part udskrift af kendelsen, hvis

parten enten anmoder om det, eller hvis parten ikke var til stede ved afsigelsen af kendelsen, jf. retsplejelovens § 219, stk. 6.

Hvis det er af afgørende betydning for efterforskningen, at der foretages beslaglæggelse, uden at den mistænkte eller andre gøres bekendt hermed, kan retten ved kendelse træffe bestemmelse herom, jf. retsplejelovens § 807 e.

En kendelse om beslaglæggelse kan til enhver tid omgøres, jf. retsplejelovens § 806, stk. 2. Indtil sagens afgørelse kan den mistænkte eller en anden med interesse heri over for retten fremsætte en hel eller delvis begæring om ophævelse af en beslaglæggelse, jf. retsplejelovens § 807 c. Den, der fremsætter anmodning om ophævelse af en beslaglæggelse, skal have adgang til at udtale sig, inden retten træffer kendelse om, hvorvidt afgørelsen om beslaglæggelse skal ophæves. Det følger endvidere af retsplejelovens § 805, at beslaglæggelse ikke må foretages, såfremt indgrebet står i misforhold til sagens betydning og det tab eller den ulempe, som indgrebet kan antages at medføre.

Rådighedsberøvelse som følge af beslaglæggelse af genstande – herunder penge – bortfalder senest, når sagen er endelig afsluttet ved dom, påtaleopgivelse eller tiltalefrafald, medmindre det beslaglagte konfiskeres, jf. retsplejelovens § 807 d, stk. 1.

I dansk ret træffes afgørelser om konfiskation af domstolene. Sager om konfiskation behandles som straffesager (retsplejelovens regler om strafferetsplejen), jf. retsplejelovens § 684, nr. 3. Dette gælder, uanset om der samtidig nedlægges påstand om straf.

En dom om konfiskation skal begrundes, jf. retsplejelovens § 218, stk. 1, og § 884, og tiltalte skal meddeles en udskrift af dommen, jf. retsplejelovens § 219 a, stk. 5.

Domme om konfiskation kan ankes efter retsplejelovens almindelige regler om anke af straffesager (retsplejelovens kapitel 82 og 83) – enten selvstændigt eller sammen med en evt. dom i en straffesag.

En sigtet er berettiget til at vælge en forsvarer, jf. retsplejelovens § 730, stk. 1. Da sager om konfiskation behandles i strafferetsplejen, jf. ovenfor, vil personer, som berøres af en afgørelse om

konfiskation, også have ret til en beskikket forsvarer fra det tidspunkt, hvor vedkommende sigtes. Direktivets anvendelsesområde er begrænset til visse alvorlig former for kriminalitet, hvor en straffesag mod den pågældende person må formodes altid at blive behandlet under medvirken af nævninge eller domsmænd, jf. straffelovens § 686. Der sker automatisk forsvarerbeskikkelse i sager, der skal behandles under medvirken af nævninger eller domsmænd, hvis en sigtet ikke allerede selv har valg en forsvarer, jf. retsplejelovens § 731, stk. 1, litra d. Sigtede skal vejledes om retten til at begære en forsvarer beskikket, jf. retsplejelovens § 732, stk. 2.

Fordi sager om konfiskation – herunder om udvidet konfiskation – føres som straffesager, får berørte personer også adgang til sagens materiale, jf. retsplejelovens § 729 a, stk. 3, og § 729 b, stk. 2, bliver indstævnt til hovedforhandlingen i retten, jf. retsplejelovens § 835, stk. 2, samt får mulighed for at sandsynliggøre, at formuegoder er erhvervet på lovlig måde eller for lovligt erhvervede midler.

En tredjemand omfattet af en konfiskationssag skal indstævnes i konfiskationssagen. Sagen behandles som en straffesag, jf. retsplejelovens § 684, nr. 3.

Efter dansk ret kan det konfiskerede anvendes til dækning af erstatningskrav, hvis der er foretaget konfiskation af udbytte (straffelovens § 75, stk. 1) eller formuegoder (straffelovens § 76 a), jf. straffelovens § 77, stk. 1. Det samme er gældende for konfiskerede genstande (straffelovens § 75, stk. 2) og værdier (straffelovens § 75, stk. 3), hvis der ved dommen om konfiskation træffes afgørelse herom, jf. straffelovens § 77, stk. 2. Har en dømt allerede betalt erstatning til en forurettet, nedsættes konfiskationsbeløbet tilsvarende, jf. straffelovens § 77, stk. 3.

Dansk ret vurderes på denne baggrund at være i overensstemmelse med direktivets artikel 8. Det vil dog skulle vurderes nærmere, om stk. 3 og 5 kan rummes inden for retsplejelovens § 805 om proportionalitet og § 807 d, stk. 1, om udstrækning af rådighedsberøvelsen, eller der – for at sikre en fuldt korrekt implementering af direktivet – vil være behov for at foretage visse lovtekniske justeringer af disse bestemmelser.

2.9. Beslaglæggelse og konfiskation efter dom

Artikel 9 forpligter medlemsstaterne til at træffe de nødvendige foranstaltninger med henblik på at opdage og opspore formuegoder, der skal indefrys og konfiskeres, selv efter en endelig domfældelse for en strafbar handling eller i medfør af retsforfølgning som led i anvendelsen af artikel 4, stk. 2, om ikke-domfældelsesbaseret konfiskation, og på at sikre en effektiv fuldbyrdelse af en afgørelse om konfiskation, hvis der allerede er truffet en sådan afgørelse.

I dansk ret kan politiet også efter en endelig domfældelse foretage ransagning og opnå editionspålæg med henblik på beslaglæggelse af økonomiske midler til dækning af bl.a. konfiskationskrav, jf. retsplejelovens § 1002, stk. 1.

Dansk ret vurderes på denne baggrund at være i overensstemmelse med direktivets artikel 9.

2.10. Forvaltning af indefrosne (beslaglagte) og konfiskerede formuegoder

Artikel 10 forpligter medlemsstaterne til at træffe de nødvendige foranstaltninger, f.eks. ved oprettelse af centrale kontorer, særlige kontorer eller lignende mekanismer, for at sikre en passende forvaltning af indefrosne formuegoder med henblik på en eventuel efterfølgende konfiskation.

Stk. 2 angiver, at foranstaltninger efter stk. 1 skal omfatte muligheden for salg eller overførsel af formuegoder, hvor dette er nødvendigt.

Stk. 3 angiver, at medlemsstaterne skal overveje at træffe foranstaltninger, der gør det muligt at anvende konfiskerede formuegoder til almennyttige eller sociale formål.

I dansk ret er forvaltning af beslaglagte eller deponerede pengebeløb og værdipapirer reguleret i cirkulære nr. 94 af 13. maj 1952. Formålet med cirkulæret er at sikre, at beslaglagte penge eller værdipapirer administreres under fornøden sikkerhed og således, at de giver et passende udbytte.

Ifølge cirkulærets pkt. 3 skal kontante pengebeløb på over 2.000 kr., som skønnes ikke at komme til udbetaling i løbet af 4 uger, snarest muligt indsættes på særskilte bank- eller sparekassebøger, eventuelt med passende opsigelsesvarsel, hvorom der så vidt muligt bør træffes aftale med ejeren. Obligationer, aktier og lignende, som ikke skønnes at kunne udleveres i løbet af 4 uger, bør

anbringes i åbent depot i en bank eller et andet anerkendt pengeinstitut til sædvanlig formueadministration.

Udbytte af værdier, der er beslaglagt, tilfalder statskassen, såfremt der sker konfiskation. Tilkommer det beslaglagte forurettede, tilfalder udbyttet også denne, jf. cirkulærets pkt. 4.

Dansk ret vurderes umiddelbart at være i overensstemmelse med artikel 10, idet det bemærkes, at bestemmelsen i stk. 3 ikke indeholder en forpligtelse for medlemsstaterne til at anvende konfiskerede midler til almennyttige og sociale formål. Da cirkulæret ikke indeholder bestemmelser om forvaltning af genstande, bør det dog ved et tilvalg af direktivet overvejes nærmere, om der skal indføres regler herom.

2.11. Statistikker

Artikel 11 forpligter medlemsstaterne til at indsamle og vedligeholde regelmæssigt samlede statistikker fra de relevante myndigheder. De indsamlede statistikker skal hvert år sendes til Kommissionen. Statistikkerne skal indeholde:

- a) antallet af fuldbyrdede afgørelser om indefrysning
- b) antallet af fuldbyrdede afgørelser om konfiskation
- c) den anslåede værdi af indefrosne formuegoder, som minimum af formuegoder, som er indefrosset med henblik på en eventuel efterfølgende konfiskation på indefrysningstidspunktet
- d) den anslåede værdi af inddrevne formuegoder på konfiskationstidspunktet

Stk. 2 angiver, at medlemsstaterne hvert år skal sende følgende statistikker til Kommissionen, hvis de er tilgængelige på centralt niveau:

- a) antallet af anmodninger om fuldbyrdelse af afgørelser om indefrysning i en anden medlemsstat

- b) antallet af anmodninger om fuldbyrdelse af afgørelser om konfiskation i en anden medlemsstat
- c) værdien eller den anslåede værdi af inddrevne formuegoder efter fuldbyrdelse i en anden medlemsstat.

Stk. 3 angiver, at medlemsstaterne skal bestræbe sig på at indsamle de i *stk. 2* omhandlede data på centralt niveau.

Bestemmelsen giver ikke anledning til lovgivningsmæssige konsekvenser.

Det bemærkes, at visse af de omhandlede oplysninger ikke i dag registreres i politiets og anklagemyndighedens sagsbehandlingssystemer, og at bestemmelsen derfor har administrative konsekvenser i form af systemtilpasninger.

2.12. Afsluttende bestemmelser

Direktivet indeholder i *artikel 12-16* afsluttende bestemmelser.

Det fremgår heraf, at direktivet erstatter fælles aktion 98/699/RIA og visse bestemmelser i rammeafgørelse 2001/500/RIA og rammeafgørelse 2005/212/RIA.

Endvidere indeholder de afsluttende artikler bestemmelser om direktivets ikrafttræden, gennemførelse og Kommissionens evaluering heraf.

3. Konsekvenser

Direktivets overordnede formål er at tilnærme medlemsstaternes regler med henblik på at sikre effektiv konfiskation og beslaglæggelse.

Et tilvalg af direktivet vil forpligte Danmark til at have samme minimumsregler som resten af EU med hensyn til beslaglæggelse og konfiskation inden for direktivets anvendelsesområde. Danmark

vil ved et tilvalg af direktivet således ikke kunne ændre den eksisterende lovgivning på en måde, der fraviger direktivets mindstekrav.

Et dansk tilvalg af direktivet vil ikke have betydning for danskere, der er genstand for konfiskations- og beslaglæggelsesafgørelser i andre EU-medlemsstater.

Dansk ret er i vidt omfang allerede i overensstemmelse med direktivet. Et tilvalg af direktivet forventes dog at have lovgivningsmæssige konsekvenser på i hvert fald følgende områder.

Som anført under pkt. 2.4 forventes et tilvalg af direktivet at nødvendiggøre en lovændring med henblik på, at der skal kunne foretages konfiskation i sager, der er omfattet af direktivet – dvs. f.eks. sager om terrorisme, menneskehandel, seksuel udnyttelse af kvinder og børn, narkotikakriminalitet, hvidvaskning, korrupsion, forfalskning af betalingsmidler og organiseret kriminalitet – hvor en straffesag ikke kan gennemføres på grund af den tiltaltes længerevarende sygdom (dvs. at tiltalte har lovligt forfald).

Det følger af præambelbetragtning nr. 15, at det vil være tilstrækkeligt til at opfylde forpligtelsen efter bestemmelsen, at der eksisterer adgang til at afsige udeblivelsesdom, når en tiltalt er udeblevet. Endvidere nævnes det udtrykkeligt, at der skal være indledt en straffesag, før forpligtelsen til at foretage konfiskation indtræder. Det vurderes på den baggrund, at ændringen vil kunne gennemføres ved at udvide mulighederne for at afsige udeblivelsesdomme, hvis retten ikke finder tiltaltes tilstedeværelse nødvendig.

En tiltalt har både ret og pligt til at være til stede ved behandlingen af en straffesag. Det er derfor udgangspunktet, at en straffesag udsættes, hvis tiltalte udebliver ved begyndelsen eller i løbet af sagens hovedforhandling. Det er efter gældende ret kun muligt at afsige udeblivelsesdom, hvis tiltalte ikke har lovligt forfald.

En gennemførelse af direktivet vil medføre en fravigelse fra dette grundlæggende princip, idet der – alene med det formål at sikre konfiskation – vil være tale om uden tiltaltes tilstedeværelse at fremme en sag og foretage fuldstændig bevisførelse og bevisbedømmelse, hvor der ud over konfiskationen efterfølgende på samme grundlag vil kunne udmåles en streng straf i straffesagen.

Det vil kunne overvejes nærmere, om det er muligt og hensigtsmæssigt at begrænse udvidelsen til kun at angå konfiskationspåstanden og kun ved de typer af alvorlig kriminalitet, som er omfattet af direktivet.

Det bemærkes, at i straffesager, hvor anklagemyndigheden har nedlagt påstand om konfiskation, men hvor det ikke er muligt at gennemføre sagen, f.eks. på grund af tiltaltes sygdom eller forsvinden, er der mulighed for at foretage beslaglæggelse – f.eks. til sikring af konfiskation – hvis betingelserne herfor er opfyldt. Det kan ved et tilvalg af direktivet overvejes nærmere, om det vil være tilstrækkeligt at sikre, at beslaglæggelse i alle tilfælde kan opretholdes, indtil konfiskation kan gennemføres, eller indtil den tiltalte afgår ved døden, i hvilket tilfælde der er mulighed for at foretage udbyttekonfiskation. En sådan løsning vurderes imidlertid på det foreliggende grundlag umiddelbart næppe at være tilstrækkelig til fuld tilstrækkelig implementering af direktivet.

Herudover indebærer et tilvalg af direktivet, at adgangen til at foretage udvidet konfiskation skal udvides til bl.a. også at omfatte strafbare handlinger omfattet af direktivets anvendelsesområde, der i dansk ret ikke allerede har en strafferamme på mindst 6 års fængsel eller vedrører narkotikakriminalitet. I dansk ret er der af retssikkerhedsmæssige grunde alene adgang til at foretage udvidet konfiskation i sager om strafbare forhold med en strafferamme på 6 års fængsel eller overtrædelse af narkotikalovgivningen.

En sådan ændring antages bl.a. at berøre straffelovens § 299, stk. 2, om aktiv og passiv bestikkelse i den private sektor, medvirken til strafbare handlinger begået af en kriminel organisation, herunder evt. straffelovens § 233 om rufferi og § 293 a, 2. pkt., om brugstyveri under særligt skærpene omstændigheder, § 232 om blufærdighedskrænkelser, når blufærdighedskrænkelsen sker i forbindelse med fremstilling af børnepornografi, § 263, stk. 2, om uberettiget at skaffe sig adgang til en andens oplysninger eller programmer og § 293, stk. 2, om den, der hindrer en andens råden over informationssystemer eller data.

Det bemærkes i den forbindelse, at en gennemførelse af direktivet vil betyde, at udvidet konfiskation skal være mulig ved alle strafbare handlinger, der vedrører bestemmelser i straffeloven, som omfatter de strafbare handlinger i alle de retsakter, der oplystes i direktivets artikel 5. Ved strafbare handlinger omfattet af direktivets anvendelsesområde, hvor der ikke er angivet en

strafferamme, skal der kunne foretages konfiskation i overensstemmelse med dansk ret. Da udvidet konfiskation i dansk ret ikke er begrænset til bestemte strafbare handlinger, vurderes denne del af bestemmelsen ikke umiddelbart at have lovgivningsmæssige konsekvenser.

Et tilvalg af direktivet vil i den forbindelse også betyde, at betingelsen for at foretage udvidet konfiskation inden for direktivets anvendelsesområde skal udvides. Udvidet konfiskation skal være mulig, når den strafbare handling har givet anledning til økonomiske fordele. I dansk ret kræves efter gældende ret et betydeligt udbytte.

Ved udvidet konfiskation anvendes omvendt bevisbyrde, da borgeren skal sandsynliggøre, at et formuegode er erhvervet lovligt. Af hensyn til den enkelte borgers retssikkerhed er det et grundlæggende princip, at anklagemyndigheden har bevisbyrden i en straffesag. Ved straffelovens regler om udvidet konfiskation accepteres det dog, at bevisbyrden vendes inden for et snævert område, da der er tale om en person, der er dømt for alvorlig kriminalitet, der generelt kan give et betydeligt udbytte. Den omvendte bevisbyrde begrundes med, at det kan være vanskeligt for anklagemyndigheden at løfte bevisbyrden, særligt i sager med organiseret kriminalitet, der er foregået over et længere tidsrum, sammenholdt med at kriminalitet ikke må kunne betale sig. En udvidelse som påkrævet af adgangen til at foretage udvidet konfiskation kan give anledning til principielle betænkeligheder under hensyn til borgerens retssikkerhed. Det bemærkes dog, at direktivets anvendelsesområde er begrænset til visse former for alvorlig kriminalitet, og at den berørte person fortsat skal have adgang til at sandsynliggøre, at formuegoderne er erhvervet lovligt.

Det bør overvejes nærmere, om bestemmelsen om udvidet konfiskation også skal udvides, så det fremgår udtrykkeligt, at der kan foretages udvidet konfiskation ved strafbare handlinger begået af en kriminel organisation defineret som en struktureret sammenslutning af en vis varighed bestående af mere end to personer, der handler i forening med henblik på at begå strafbare handlinger, som kan straffes med en frihedsstraf eller en sikkerhedsforanstaltning af en maksimal varighed på mindst fire år eller en strengere straf, for direkte eller indirekte at opnå en økonomisk eller anden materiel fordel.

Endvidere indebærer et tilvalg af direktivet, at adgangen til at foretage konfiskation hos en tredjemand skal udvides, som anført i pkt. 2.6, så det bliver muligt at foretage konfiskation hos en

tredjemand, der var bekendt med eller har udvist simpel uagtsomhed med hensyn til det overdragnes forbindelse med en strafbar handling. Efter gældende dansk ret skal tredjemand af retssikkerhedsmæssige årsager som minimum have udvist grov uagtsomhed i forbindelse med overdragelsen, før der kan foretages konfiskation. Det bemærkes, at en person, der forsætligt modtager en del af udbyttet fra en strafbar lovovertrædelse, kan straffes for hæleri, jf. straffelovens § 190, mens den, som groft uagtsomt har tilforhandlet sig eller på anden lignende måde modtaget ting, der er erhvervet ved en berigelsesforbrydelse, kan straffes efter straffelovens § 303. Udbytte fra sådanne selvstændige lovovertrædelser vil kunne konfiskeres efter de almindelige regler.

Ved et tilvalg af direktivet bør det endvidere overvejes nærmere, om der – med henblik på at sikre en fuld korrekt implementering af direktivet – skal gennemføres en lovændring af mere lovteknisk karakter, således at visse af definitionerne i direktivet indarbejdes i straffeloven eller eventuelt i bemærkningerne til de relevante bestemmelser.

Til illustration af direktivets praktiske betydning kan anføres følgende eksempler:

Straffesagen mod en person må udsættes på grund af dennes sygdom (lovligt forfald). Efter direktivet skal den pågældende kunne få konfiskeret udbyttet fra den strafbare handling, som den pågældende – endnu ikke – er dømt for at have begået. Dette vil ikke være muligt efter dansk ret, hvor der dog vil kunne ske beslaglæggelse med henblik på eventuel senere konfiskation.

En person, der er ansat i en dansk virksomhed, dømmes for bestikkelse efter straffelovens § 299, stk. 2, for at modtage en fordel fra en tredjemand, da fordelen er ydet for at få personen til i strid med sine pligter over for virksomheden at foretage en handling på en bestemt måde. I forbindelse med straffesagen vil der kunne foretages konfiskation af udbyttet fra de forhold, som personen dømmes for, samt af store, uforklarlige formuegoder, som personen er i besiddelse af, og som formodes at stamme fra et længere forløb med bestikkelse, f.eks. en sejlbad. Konfiskation forudsætter, at personen ikke selv kan sandsynliggøre, at båden er erhvervet for lovlige midler. Dette vil ikke være muligt efter dansk ret, da strafferammen for bestikkelse i den private sektor kun er 4 års fængsel.

En person bliver gennem en kollega sat i forbindelse med en anden, som den pågældende køber en næsten ny spillekonsol af til lidt over halv pris i forhold til butiksprisen. Sælgeren fortæller blot, at der var tale om et fejkøb, og køberen spørger ikke nærmere ind til, hvor og hvordan sælgeren har anskaffet sig spilkonsollen. Det viser sig imidlertid, at sælgeren er en del af en kriminel organisation og har skaffet sig spilkonsollen i forbindelse med en omfattende bølge af organiserede indbrud. Hvis retten lægger til grund, at køberen i forbindelse med købet af spilkonsollen har udvist blot simpel uagtsomhed med hensyn til, at spilkonsollen er stjålet, kan den konfiskeres hos køberen. Køberen vil herefter være henvist til at søge sig erstattet for sit tab hos den, han købte spilkonsollen af. Efter dansk ret vil køberen som minimum skulle have udvist grov uagtsomhed i forbindelse med købet, for at der kan ske konfiskation af spilkonsollen. Det bemærkes, at det efter omstændighederne kan straffes som hæleri, hvis køberen forsætligt har købt en stjålet spillekonsol, mens det efter omstændighederne kan straffes som uagtsomt hæleri, hvis køberen har udvist grov uagtsomhed. I begge tilfælde vil spilkonsollen også efter gældende ret kunne konfiskeres.

Som de anførte eksempler illustrerer forventes et dansk tilvalg af direktivet at medføre visse ændringer for borgerne og virksomheder.

Direktivet forventes derimod ikke at have væsentlig betydning for myndigheder.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Et tilvalg af direktivet vurderes at ville kunne have statsfinansielle konsekvenser, idet Danmark bliver forpligtet til årligt at fremsende statistik på beslaglæggelser og konfiskation til Kommissionen. Disse oplysninger er ifølge Rigspolitiet ikke tilgængelige i dag og kræver således systemtilretninger. Det skønnes foreløbigt på baggrund af oplysninger fra Rigspolitiet at koste i størrelsesordenen 5 mio. kr. at tilpasse de nuværende systemer til udarbejdelse af den påkrævede statistik.